

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра філософії

“ПОГОДЖЕНО”

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
“ ____ ” _____ 2014 р.

Вченою радою Інституту суспільства,
протокол № ____ від “ ____ ” _____ 2014 р.
Учений секретар _____

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ФІЛОСОФІЯ

для студентів денної форми навчання,
усі напрямки.

освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри філософії,
протокол № _____ від _____ 2014 р.
завідувач кафедри _____ О.С. Александрова

Київ-2014–2015

УДК 008 (073)

ББК 71я7

Укладач:

Александрова Олена Станіславівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

Стадник Микола Миколайович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка;

Семчук Надія Іванівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Філософія: навчальна програма за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Укл. О.С.. Александрова. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 33 с.

Навчальна програма складена за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Вона містить: опис предмета навчального курсу; мету курсу; програму курсу; структуру залікового кредиту; теми, плани та рекомендовану літературу до семінарських завдань; методичний блок; питання до модульних контрольних робіт; методичні рекомендації до написання рефератів; завдання для самостійної роботи; навчальний проект; критерії оцінювання; розподіл балів.

©Александрова Л. С., 2012

©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	5
2. Структура програми навчального курсу “Філософія”	6
2.1.Опис предмета навчального курсу.....	6
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
2.3. Програма.....	8
Змістовий модуль I.....	8
Змістовий модуль II.....	10
2.4. Навчально-методична карта.....	13
2.5. Плани семінарських занять.....	14
2.6. Завдання для самостійної роботи.....	18
Карта самостійної роботи студента.....	20
2.7. Індивідуальне науково-дослідне завдання.....	21
2.7.1. Орієнтовна тематика рефератів.....	23
2.8. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів.....	25
2.9. Методи навчання.....	28
2.10. Методичне забезпечення курсу.....	28
2.11. Питання до екзамену.....	28
2.12. Література.....	30

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс філософії посідає важливе місце в системі сучасної гуманітарної освіти вищої школи. Вивчення цієї дисципліни надає студентам можливість ознайомитися з сучасними надбаннями вітчизняних та зарубіжних філософів, що сприяє формуванню активної науково-світоглядної позиції та філософської культури майбутніх високоосвічених фахівців, глибокому усвідомленню якісних змін в сучасному історичному процесі.

Метою курсу «Філософія» є формування у студентів цілісних уявлень про зародження та розвиток філософської думки, а також про сучасні філософські проблеми природи, людини і суспільства, оволодіння теорією та методологією пізнання суспільного розвитку, основними формами та методами наукового пізнання.

Курс містить основи сучасної науково-філософської картини світу, розглядає сутність і зміст людського буття, різноманітні форми знання, сучасні соціальні проблеми, форми і методи наукового пізнання, взаємовідношення біологічного, соціального і духовного в людині, відношення людини до природи, умови формування особистості, загальне протікання історичного процесу, проблеми і перспективи сучасної культури і цивілізації.

Курс складається з трьох основних модулів – «Філософія як соціокультурний феномен. Основні етапи розвитку філософської думки», «Класична, посткласична і некласична філософія», «Проблеми онтології, аксіології та соціальної філософії».

Опанувавши курс "філософії" студент має знати:

- особливості предметної ідентифікації філософії;
- специфіку філософського мислення;
- основні функції філософії;
- базові категорії філософії, їх зміст і функції;
- історичні типи філософії та основні парадигми філософування;
- основні етапи розвитку філософської думки;
- сучасні тенденції розвитку науки, культури і філософії;
- глобальні проблеми людства, їх причини та філософські шляхи вирішення.

Студент має вміти:

- оперувати філософськими поняттями;
- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї;
- порівнювати філософські концепції представників різних філософських шкіл;
- обґрунтовувати власну позицію;
- оформляти власні дослідження відповідно до вимог, визначених програмою навчального курсу.

2. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ “ ФІЛОСОФІЯ”

2.1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Предмет: специфіка філософського знання, проблеми людського існування та історія розвитку філософської думки.

Курс: Підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Курс: 2 Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3	напрямок підготовки: усі напрямки. Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Обов'язковий Рік підготовки: 2 Семестр: 3
Змістових модулів: 2 Загальний обсяг дисципліни: 108		Лекції: 16 год. Семінари: 12 год. Самостійна робота: 36 год. Модульний контроль: 4 год. Індивідуальна робота: 4 год.
Зміст навчального матеріалу структурований по 2-х змістових модулях		Вид контролю: Екзамен А/В/С/DE/FX/F за шкалою ECTS та “відмінно”/“добре”/ “задовільно”/“незадо- вільно”/в національній системі оцінювання

2.2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Кількість годин, відведених на:				
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу	Модульний контроль
Змістовий модуль I. Філософія як соціокультурний феномен. Основні етапи розвитку філософської думки					
Тема 1. Філософія як специфічний тип пізнання.	2				
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія.	2	2	8	1	
Тема 3. Специфіка філософії Середньовіччя та епохи Відродження.	2	2	4		
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	2	2	4	1	
Тема 5. Класична німецька філософія	2	2	4	1	2
Змістовий модуль II. Посткласична філософія. Проблеми онтології, аксіології та соціальної філософії					
Тема 6. Посткласична філософія сер. XIX – поч. XX ст. та основні напрямки філософії XX-XXI ст.	2	2	4		
Тема 7. Онтологія: проблема реальності буття. Гносеологія: знання як об'єкт філософського розуміння	2		4		
Тема 8. Свідомість як філософська проблема. Філософська антропологія: розуміння сутності людини. Аксіологія: людина в системі цінностей. Предмет і завдання соціальної філософії	2	2	8	1	2
Разом годин за видами діяльності:	16	12	36	4	4
Разом год. лекційних та семінарських занять:	28				
Разом годин:	108				

2.3. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ФІЛОСОФІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Тема 1. Філософія як специфічний тип пізнання

Філософія в житті людини і суспільства. Філософія і світогляд. Поняття світогляду. Рациональні, емоційні і вольові компоненти світогляду. Різні типи світогляду. Філософський світогляд. Структура та специфіка філософського знання. Філософія і наука, науково і ненауково орієнтовані типи філософії.

Світоглядна і методологічна функції філософії. Складові світогляду. Філософія і мистецтво. Філософія і релігія. Філософія і загальний соціальний і індивідуальний людський досвід. Основні типи філософських орієнтацій.

Проблема предмету філософії. Соціально-культурна спрямованість філософського знання. Духовно-творча природа філософії. Аксіологічний вимір філософії. Філософія в системі культури. Філософія і релігія. Філософія і мистецтво. Філософія і етика. Філософія і пізнання людини.

Тема 2. Філософія стародавнього Сходу. Антична філософія.

Передумови виникнення філософії в Індії. Кастова система індійського суспільства. Передфілософія ведичного періоду. Ведичний комплекс. Упанішади. Брахман і Атман. Пуруша.

Філософія епічного періоду. Махабхарата і Рамаєна. Філософські ідеї Бгагаватгіти. Поняття пуруші, пракриті, сансари і карми.

Виникнення класичних шкіл індійської філософії: веданта, йога, санкх'я, чарвака, ньяя, вайшешика. Релігійно-філософські школи Індії: буддизм, джайнізм, тантризм, індуїзм. Філософські погляди Шанкари. Індійські філософи 19–20 ст.: А.Ганді, Рамакрішна, Вівекананда, А.Гхош, Радхакрішнан.

Передумови виникнення філософії в Китаї. Соціальна етика китайської філософії. Філософія Книги Змін. Становлення китайської філософії. Філософія даосизму. Лаоци. “Дао де цзін”. Філософські погляди Ян Чжу, Чжуанцзи, Лецзи. Вчення сюань сюе (неодаосизм).

Філософія конфуціанства. Кун Цзи та його послідовники Менцзи і Сюньцзи. Неоконфуціанство.

Космологія та діалектика античної філософії. Грецькі філософи про першооснову, походження і загальні організуючі початки світу. Атомізм. Основні школи і напрямки античної філософії. Елеати та апорії Зенона. Матеріалістичні й ідеалістичні трактування буття.

Антична філософія класичного періоду. Софістика. Вчення Платона про ідеї та державу. Філософія Аристотеля.

Філософія епохи еллінізму. Неоплатонізм. Філософія у Стародавньому Римі. Характерні риси античної філософії.

Тема 3. Специфіка філософії Середньовіччя та епохи Відродження

Виникнення та поширення християнства. Головні ідеї середньовічної філософії: теоцентризм, монотеїзм, ідея боголюдини, креаціонізм, провіденціалізм,

ідеї заповідей, первородного гріха та воскресіння душі. Середньовічний символізм і герменевтика. Одкровення і віра. Співвідношення філософії і теології. Середньовічне розуміння природи і загальної картини світу. Специфіка середньовічної науки. Людина в середньовічній філософії, трактування її духу, душі і тіла. Аскетизм як середньовічний моральний ідеал.

Християнський неоплатонізм. Східна патристика: Філон, Григорій Богослов, Іоанн Златоуст, Афанасій Александрійський. Західна патристика: Августин Аврелій, Амвросій Медіоланський та ін.

Схоластика. Філософські та теологічні погляди Фоми Аквінського. Філософія П.Абеляра, Р.Бекона, У.Оккама та ін. Дискусія про природу універсалій: номіналізм та реалізм. Середньовічний містицизм. Антропологізм і гуманізм філософії Відродження. Людина як творець власної природи і долі. Культ індивідуалізму і цінностей земного життя. Вільнодумство і скептицизм гуманістів Відродження, критика релігійного догматизму й аскетизму. Картина світу в епоху Відродження. Пантеїзм. Ідеї геліоцентризму і нескінченності Всесвіту. Політична філософія Відродження. Утопізм. Основні мислителі епохи: Дж.Бруно, Л.Валла, М. Кузанський, Т.Кампанелла, Л. да Вінчі, Н.Макиавеллі, М.Фічіно, Піко де Мірандола, Ф.Петрарка, Е.Роттердамський, Т.Мор.

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва

Експериментально-математичне природознавство – основна орієнтація філософії XVII сторіччя. Вчення Ф.Бекона про природу заблуджень. У пошуках універсального методу наукового пізнання і достовірних критеріїв істини. Філософія природи, формування механістичної картини світу.

Проблема субстанції. Раціоналістична філософія Р.Декарта. Принцип “Cogito ergo sum”. “Монадологія” Г.Лейбніца. Пантеїзм Б.Спінози. Механістично-матеріалістична картини світу. Соціально-політичні ідеї і концепції Нового часу. Філософія Т.Гоббса, і Дж.Локка. Суб’єктивний ідеалізм Дж.Берклі та Д.Юма.

Реформація і криза ортодоксально-католицької ідеології. М.Лютер проти містики католицизму.

Проблема людини в філософії Просвітництва. Ф.Вольтер – ідеолог Просвітництва. Ш.Монтеск’є про визначальні причини життя людства. Ж.-Ж.Руссо та його філософсько-педагогічні ідеї. “Енциклопедія” Д.Дідро. Ж.Ламерті – засновник французького матеріалізму. “Система природи” П.-А.Гольбаха. Особливості механістичної ідеології в гуманітарних та природничих науках.

Тема 5. Класична німецька філософія

Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки. “Коперніканський переворот” І.Канта. Обґрунтування Кантом всезагальної необхідності наукового знання. Людина як “громадянин двох світів”. Природа і свобода. Теоретичний та практичний розум.

Суб’єктивний ідеалізм та діалектика Й.-Г.Фіхте. Філософія тотожності Ф.В.Й.Шеллінга.

Філософська система та діалектичний метод Г.В.Ф.Гегеля. Гегель про закономірності становлення, історії, культури, людини. Тотожність буття і мислення.

Антропологічний матеріалізм та гуманістична спрямованість філософії Л. Фейєрбаха. Діалектика чуттєвого і раціонального. Критика релігії християнства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ПОСТКЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ.

ПРОБЛЕМИ ОНТОЛОГІЇ, АКСІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 6. Посткласична філософія сер. XIX–поч. XX ст. та основні напрямки філософії XX–XXI ст.

Марксизм: головні ідеї та історична доля. Проблема відчуження. Вирішення проблеми свободи в марксизмі. Ідеологіям марксизму. Історичний та діалектичний матеріалізм.

Ірраціоналізм філософії А. Шопенгауера. Зародження екзистенціальної тенденції в філософії С. К'єркегора.

“Перший позитивізм”: О. Конт, Г. Спенсер. Дж. Міль. Емпіріокритицизм: основні ідеї та причини впливу серед природознавців. Неопозитивізм та постпозитивізм. Прагматизм.

Неокантіанство.

“Філософія життя”. “Воля до влади” та концепція “надлюдини” у філософії Ф. Ніцше. Інтуїтивізм А. Бергсона.

Основні гуманістичні тенденції у філософії XX століття: екзистенціалізм, персоналізм, філософська антропологія та ін. Психологія та неомарксизм.

Соціологічні погляди М. Вебера.

Феноменологія Е. Гуссерля. Фундаментальна онтологія М. Хайдеггера. Філософська герменевтика.

Філософський містицизм у XX столітті.

Логічний позитивізм і аналітична філософія. Критичний раціоналізм К. Поппера. Філософія науки. Теорії “постіндустріального суспільства” та філософський футуризм. “Римський клуб”.

Структуралізм та постструктуралізм. Семіотика. Структурна антропологія К. Леві-Строса. Переосмислення проблем влади у творчості М. Фуко. Граматологія Ж. Деріда. Структурний психоаналіз Ж. Лакана. Постмодернізм.

Філософія на межі тисячоліть. “Кінець історії” Ф. Фукуями, “зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона та “велика шахова дошка” З. Бжезинського.

Тема 7. Онтологія: проблема реальності буття.

Гносеологія: знання як об'єкт філософського розуміння.

Сучасна картина світу. Буття як філософська проблема. Онтологія як філософське вчення про буття. Типи онтології: реалізм, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Буття і небуття, буття і суще, буття і субстанція, буття і реальність. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність.

Багатомірність буття: природні, соціальні, духовні форми. Буття природи, його матеріальність, цілісність, детермінованість, просторово-часова організація. Простір і час.

Матерія як філософська категорія. Еволюційні процеси у Всесвіті, саморозвиток матерії, прогресивні і регресивні лінії еволюції. Життя як земний і

космічний феномен, його сутність, походження, розмаїтість. Концепція ноосфери.

Пізнання як проблема філософії. Біологічні, психологічні і соціокультурні основи пізнавальних процесів. Індивідуальна пізнавальна діяльність: чуттєве і раціональне в пізнанні; логіка й інтуїція; особистісне знання і досвід; розуміння. Пізнання в системі культури: місце пізнання в різних способах освоєння людиною світу – міфологічному, релігійному, містичному, практичному.

Вихідні принципи теорії пізнання. Суб'єкт та об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне, абстрактне і конкретне, раціональне та ірраціональне. Знання, мудрість та віра. Проблема істини. Критерії істини.

Проблема пізнаваності світу. Переконавання, віра, думка в пізнавальній діяльності. Хиби, їхні джерела і можливості подолання.

Роль наукової раціональності в сучасному суспільстві. Наука як особливий тип пізнання, діяльності і соціальної організації. Єдність і розмаїтість наукових знань: природної технічної, соціально-гуманітарної науки. Ціннісні і цільові настанови наукового пізнання. Емпіричний рівень наукового дослідження і його основні методи: спостереження, експеримент, моделювання, статистичні методи.

Етапи наукового дослідження: проблема, факт, гіпотеза, концепція, теорія, ідея. Динаміка наукового знання: класична наука – некласична наука – постнекласична наука. Типи емпіричного наукового знання – наукові факти. Теоретичний рівень науки і його методи: уявний експеримент, ідеалізація, формалізація, системний підхід. Наукові гіпотези і теорії. Розвиток наукового знання; традиції, новації, революції в науці, наукові парадигми і їхня зміна. Наука в системі культури: світоглядні підстави науки; наукові картини світу, стилі наукового мислення. Зміна наукових парадигм. Революції в науці.

Гуманізація науки. Етика і наука. Природничі і гуманітарні науки. Специфіка методології гуманітарного пізнання.

Тема 8. Свідомість як філософська проблема.

Філософська антропологія: розуміння сутності людини.

Аксіологія: людина в системі цінностей.

Предмет і завдання соціальної філософії

Свідомість і дух. Душа, дух, духовність. Свідомість в структурі людської життєдіяльності. Свідомість як гносеологічний, онтологічний та соціологічний феномен.

Проблема виникнення свідомості: історичний і індивідуально-буттєвий аспекти. Біологічні і соціальні передумови виникнення свідомості з точки зору суспільної науки і філософії. Свідомість і самосвідомість в раціоналістичному і ірраціоналістичному тлумаченні.

Свідомість і рефлексія. Структура свідомості: емоції, відчуття, сприйняття, почуття, мислення, воля, пам'ять. Образне і понятійне мислення. Інтуїція, уява, творчість. Мислення і мова. Мовний символізм. Свідомість і інтелект. Суспільна свідомість і колективний інтелект. Проблема штучного інтелекту.

Свідомість, свобода, творчість. Фрейдизм про співвідношення свідомого і несвідомого. Категорія ідеального як основа осмислення свідомості. Свідомість як

реальність ідеального. Свідомість як суб'єктивна реальність.

Унікальність та універсальність феномену людини в світі. Людина, її походження, природа і зміст буття. Людина та її місце у світі як предмет філософського осмислення. Проблема походження людини; людина як продукт природної і культурної еволюції; виникнення і сутність людської свідомості.

Багатомірність людської природи: її біологічні, соціальні і духовні компоненти. Людина як живий організм; біологічні основи видових, групових і індивідуальних особливостей людини. Людина як продукт соціального життя і культури: особистість людини, її свідомість і самосвідомість, потреби, інтереси, цінності. Проблема індивідуальної і соціальної свободи особи і прав людини. Духовно-екзистенційні та ціннісні аспекти і проблеми людського буття: життя і смерть, доля, добро і зло, любов, самотність, щастя, сенс життя.

Проблема “іншого Я”. Поняття інтерсуб'єктивності. Проблема гуманізму, його історичні типи.

Цінності в системі культури. Цінності як визначальна характеристика людського буття. Людина в системі цінностей. Цінності як ядро духовного світу людини. Проблема ціннісного вибору: переживання, потреби, емоції, віра, воля, ідеал. Цінність буття і життєвий смисл.

Цінності як регулятор поведінки людини. Цінності та ціннісні орієнтації. Проблема обґрунтування універсальних цінностей і глобальні проблеми людства.

Соціальна філософія в системі філософського знання. Специфіка соціального пізнання. Предмет, об'єкт і функції соціальної філософії. Місце соціальної філософії в системі суспільних наук. Соціальна філософія і соціологія.

Соціальна філософія як методологія соціального пізнання й онтологія соціальної реальності. Статус істини в соціальному пізнанні. Антиномія антропо- і соціоцентризму в соціальному пізнанні.

Суспільна природа свідомості. Рівні суспільної свідомості. Сфери суспільної свідомості. Сучасний стан та перспективи розвитку українського суспільства.

**2.4. Навчально-методична карта дисципліни «Філософія»
для напрямку професійної підготовки «Менеджмент», «Журналістика», «Інформатика»**

**Разом: 108 год., лекції – 16 год., семінарські – 12 год., індивідуальна робота – 4 год.,
самостійна робота – 36 год., модульний контроль – 4 год.**

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II			
Назва модуля	Філософія як соціокультурний феномен. Основні етапи розвитку філософської думки					Посткласична філософія. Проблеми онтології, аксіології та соціальної філософії			
Кількість балів за модуль	94 бали					60+ІНДЗ			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	
Теми лекцій	Філософія як специфічний тип пізнання	Філософія Стародавнього Сходу. Ангічна філософія.	Специфіка філософії Середньовіччя та епохи Відродження	Філософія Нового часу та Просвітництва	Класична німецька філософія	Посткласична філос.сер. XIX-поч. XX ст. та основні напрямки філос. XX-XXI ст.	Онтологія: проблема реальності буття. Гносеологія: знання як об'єкт філос. розуміння	Свідомість як філос.проблема. Філософська антропологія: розуміння сутності людини. Аксіологія: людина в системі цінностей. Предмет і завдання соціальної філософії	
Бали за відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	
Теми семінарських занять		Філософія Стародав. Сходу. Основні ідеї філософії Ангичності	Провідні філос. Ідеї Середньовіччя та епохи Відродження	Філософія Нового часу та Просвітництва	Класична німецька філософія	Посткласична філос.сер. XIX-поч. XX ст.		Суспільство і людина як об'єкти філософії	
Бали за відвідування семінар. зан.	–	1	1	1	1	1		1	
Бали за семін. зан.	–	10	10	10	10	10	–	10	
Бали за сам. роботу	–	5	5	5	5	5	–	5	
ІНДЗ						30 балів			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Екзамен – 40 балів								

2.5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1 (2 год.)

Тема: Філософія Стародавнього Сходу. Основні ідеї філософії Античності

1. Провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії.
2. Школи індійської філософії.
3. Основні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю.
4. Ідеї даосизму та конфуціанства.
5. Антична філософія досократичного періоду.
6. Філософія класичного періоду та доби еллінізму.

Література:

1. Введение в философию. Учебник: В 2 ч. / Под ред. И.Т. Фролова. – М.: Мысль, 1989. – Ч.1.
2. Древнеиндийская философия. – М.: Изд-во иностр. лит., 1971.
3. История философии в кратком изложении. – М.: Наука, 1991.
4. Лукьянов А.Е. Дао “Книга перемен”. – М.: Наука, 1993.
5. Лукьянов А.Е. Становление философии на Востоке. Древний Китай и Индия. – М.: Наука, 1989.
6. Лысенко В.Г. Опыт введения в буддизм: ранняя буддистская философия. – М.: Наука, 1994.
7. Переломов Л.С. Конфуций: жизнь, учение, судьба. – М.: Наука, 1993.
8. Проблема человека в традиционных китайских учениях.
9. Торчинов Е.А. Даосизм. – М.: Наука, 1993.
10. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. – М.: Наука, 1991.
11. Чаттерджи С., Датта Д. Введение в индийскую философию. – М.: Изд. иностр. лит., 1995.
12. Шуцкий Ю.К. Китайская классическая “Книга перемен”. – М.: Наука, 1993.
13. Античность как тип культуры. – М.: 1988.
14. Антология мировой философии: в 4-х т., Т.1, Ч.1, – М.: 1969; Т.2. – М.: 1970.
15. Платон. Держава / Пер. з давньогрец. Д. Коваль. – К.: Основи, 2000. – 355 с.
16. Платон. Діалоги / Пер. з давньогрец. – К.: Основи, 1999. – 395 с.
17. Платон. Бенкет. Тімей // Читанка з історії філософії. Книга І. Філософія Стародавнього світу. – К.: Довіра, 1993.
18. Аристотель. О душе // Соч. В 4-х т. – М.: 1984. Т.3.
19. Аристотель. Политика // Соч.: В 4-х т. – М.: 1983. – Т. 1.
20. Асмус В.Ф. Античная философия. – М.: 1976.
21. Богомолов А.С. Античная философия. – М.: 1985.
22. Бозций. “Утешение Философией” и другие трактаты. – М.: 1990.
23. Виндельбанд В. Платон. – К.: 1993.

Семінарське заняття №2 (2 год.)

Тема: Провідні філософські ідеї Середньовіччя та епохи Відродження

1. Головні ідеї середньовічної філософії. Специфіка середньовічної науки.
2. Західна патристика: Августин Аврелій.
3. Схоластика. Філософські та теологічні погляди Фоми Аквінського.
4. Філософія П. Абеляра, Р. Бекона, У. Окками та ін.
5. Дискусія про природу універсалій: номіналізм та реалізм.
6. Середньовічний містицизм.
7. Людина як творець власної природи і долі.

8. Антропологізм і гуманізм філософії Відродження.
9. Картина світу в епоху Відродження. Пантеїзм. Ідеї геліоцентризму і нескінченності Всесвіту.
10. Основні мислителі епохи Відродження: Дж. Бруно, М. Кузанський, Л. да Вінчі, Н. Макиавеллі, М.Фічіно, Піко де Мірандола, Ф.Петрарка, Е. Роттердамський, Т. Мор, Т. Кампанелла.

Література:

1. Гуревич П. Категории средневековой культуры. – М.: 1984.
2. Кондзьолка В.В. Історія середньовічної філософії. – Л., 2001.
3. Коплстон Ф. Історія середньовічної філософії. – К.: 1997.
4. Ле Гоф Ж. Цивілізація середньовічного Запада. – М.: 1992.
5. Лосев А.Ф. Диалектика мифа / Философия. Мифология. Культура. – М.: 1991.
6. Мотрошилова Н. В. Рождение и развитие философских идей. Ист. – философ. очерки и портреты. – М.: 1991.
7. Платон. Соч.: В 3 т. – М.: 1971.
8. Соколов В.В. Средневековая философия. – М.: 1979.
9. Фрагменты ранних греческих философов. Ч 1: От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. – М.: 1989.
10. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. – М.: 1991.
11. Баткин Л.М. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. – М.: 1989.
12. Бекон Ф. Сочинения: В 2 т. – М.: 1972.
13. Блинников Л.В. Великие философы: Учебный словарь – справочник. – М.: 1997.
14. Гоббс Т. Левиафан.// Изб. произв. В 2-х т. – М.: 1964.
15. Горфункель А.Х. Гуманизм и натурфилософия. – М.: 1977.
16. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. – М.: 1980.
17. Гусев В. Західноєвропейська філософія XV – XVIII ст. – К.: 1995.
18. Гутенберг В.Н. Титаны Возрождения. – М.: 1991.

Семінарське заняття №3 (2 год.)

Тема: Філософія Нового часу та Просвітництва

1. Проблема субстанції у філософії Нового часу.
2. Соціально-політичні ідеї і концепції Нового часу.
3. Реформація і криза ортодоксально-католицької ідеології.
4. Проблема методу пізнання.
5. Ідеї філософії емпіризму.
6. Філософський зміст раціоналізму.
7. Дуалістичне тлумачення людини Р.Декартом.
8. Характерні риси філософії Просвітництва: наука і прогрес, принципи розуму, боротьба з релігією.
9. Природа людини і суспільства (Ф.Вольтер, Ш.Л.Монтеск'є, Ж.-Ж.Руссо).
10. Французький матеріалізм (Ж.Ламетрі, К.Гельвецій, П.Гольбах, Д.Дідро).

Література:

1. Декарт Р. Рассуждение о методе // Избр. произв.: В 2-х т. – М.: 1989. – Т. 1.

2. Лейбниц Г.В. Монадология // Соч. в 4-х т. – М.: 1983, Т.1.
3. Локк Дж. Опыт о человеческом разуме // Избр. филос. произв.: В 2-х т. – М.: 1969. – Т. 1.
4. Макиавелли Н. Государь. – М.: 1990.
5. Макиавелли Н. История Флоренции. – М.: 1987.
6. Монтескье Ш. Избранные произведения. М.: 1995.
7. Мотрошилова Н. В. Рождение и развитие философских идей. Ист. – философ. очерки и портреты. – М.: 1991.
8. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. – М.: 1987.
9. Рассел Б. История западной философии. – К.: 1995.
10. Соколов В.В. Европейская философия 15–17 веков. – М.: 1984.
11. Соколов В.В. Европейская философия 15–17 веков. – М.: 1984.
12. Спиноза Б. Этика// Изб. произв. В 2-х т. – М.: 1984, Т.2.

Семінарське заняття №4 (2 год.)

Тема: Класична німецька філософія

1. Характерні риси класичної німецької філософії.
2. Філософська концепція І.Канта. «Чистий» та практичний розум.
3. Філософський метод та система Г. Гегеля, їх суперечність.
4. Антропологічний матеріалізм Л.Фейербаха. Розуміння Л.Фейербахом релігії.

Література:

1. Історія філософії: Підручник / За ред. В.І. Ярошовця. – К., 2002. – Част. 4,6, розд. 4.
2. Філософія: Навч. посіб. / За ред. І.Ф.Надольного. - 5-е вид. -К., 2005.– Тема 2. §9.
3. Введение в философию: Учеб. пособ. для вузов / Под ред. И.Т.Фролова, - М., 2002. - Разд. 1, ч. 1, гл. 5.
4. Філософія: Навч. посіб. / В.І.Касьян. - 3-е вид. – К., 2005. – С. 55-62.
5. Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002. – Статті: «Гегель», «Діалектика», «Кант», «Німецька класична філософія», «Фейербах».
6. Гегель Г. Основи філософії права. – К., 2000.
7. Кант І. Критика чистого розуму. – К.: Юніверс, 2000.
8. Фейербах Л. Сущность христианства. – М.: Мысль, 1965.

Семінарське заняття №5 (2 год.)

Тема: Посткласична філософія середини ХІХ – початку ХХ ст.

1. Філософські рухи ХІХ–початку ХХ століття: позитивізм, марксизм, філософія життя.
2. Основні гуманістичні тенденції у філософії ХХ століття: екзистенціалізм, персоналізм, філософська антропологія, феноменологія, структуралізм та постструктуралізм.

Література:

1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. – М.: 1993.

2. Бергсон А. Два источника религии и морали. – М.: 1994.
3. Бердяев Н.А. Истоки и смысл русского коммунизма. – М.: 1990.
4. Конт О. Курс положительной философии // Мир философии: в 2-х ч. – М.: 1991.
5. Кьеркегор С. Наслаждение и долг. – К.: 1994.
6. Кьеркегор С. Страх и трепет. – М.: 1993.
7. Маркс К. Тези про Фейербаха // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т.3.
8. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року // К.Маркс і Ф.Енгельс. Твори. – Т.42.
9. Нарский И.С. Западноевропейская философия 19 века. – М.: 1976.
10. Ницше Ф. Воля к власти. – М.: 1994.
11. Ницше Ф. Так казал Заратустра. – К.: 1998.
12. Современная западная философия. Словарь. – М.: 1991.
13. Шестов Л. Киркегард и экзистенциальная философия. – М.: 1992.
14. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление // Собр. Соч. – Т. 1. – М.: 1992.
15. Гуссерль Э. Феноменология внутреннего сознания времени // Собр. соч. – М.: 1994.
16. Зарубіжна філософія ХХ століття: Читанка з історії філософії у 6 кн. Кн.6. – К.: 1993.
17. Камю А. Бунтующий человек. – М.: 1990.
18. Леві-Строс К. Первісне мислення. – К.: 2000.
19. Леві-Строс К. Структурная антропология. – М.: 1985.
20. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. – К.: 1995.
21. Маркузе Г. Одномерный человек. – М.: 1994.
22. Сартр Ж.П. Экзистенциализм – это гуманизм // Сумерки богов. – М.: 1989.
23. Тофлер А. Футурошок. – Спб.: 1997.
24. Философия ХХ века. – М.: 1997.
25. Философы двадцатого века. – М.: 1999.
26. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – М.: 1994.
27. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме / Время и бытие. – М.: 1993.
28. Хюбшер А. Мыслители нашего времени: Справочник по философии Запада ХХ века. – М.: 1994.

Семінарське заняття №6 (2 год.)

Тема: Суспільство і людина як об'єкти філософії

1. Предмет соціальної філософії.
2. Основні підходи до розуміння суспільства. Структура суспільства.
3. Місце людини у суспільстві. Співвідношення моралі, права і політики.

Література:

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. – К.: 1996.
2. Вебер М. Избранное. Образ общества. – М.: 1994.
3. Барулин В.С. Социальная философия. Учебник. Ч.1, 2. – М.: 1993.
4. Кемеров В.Е. Введение в социальную философию: Учеб. Пособие. – М.: 1996.

5. Момджян К.Х. Введение в социальную философию: Учеб. Пособие. – М.: 1997.
6. Научное предвидение общественных процессов. – К.: 1990.
7. Общество и человек: пути самоопределения. – СПб.: 1994.
8. Очерки социальной философии: Учебное пособие. – М.: 1994.
9. Пиргов К.С. Очерки социальной философии. – СПб.: 1998.
10. Франк С.Л. Духовные основы общества. – М.: 1992.
11. Шаронов В.В. Основы социальной антропологии. – СПб.: 1997.

2.6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

*Самостійна робота, консультації,
виконання домашніх завдань за темами:*

Тема 2. Філософія стародавнього Сходу. Антична філософія. (8 год.)

Самостійно вивчити питання:

1. Культурно-історичні передумови зародження філософської думки в країнах Стародавнього Сходу.
2. Головні філософські школи Стародавньої Індії про людину та світ її життя.
3. Філософські школи Стародавнього Китаю. Конфуцій про людину та її виховання. Конфуціанство, даосизм і моїзм.
4. Даосизм про начала буття та ідеал мудреця.
5. Особливості філософування моїстів: онтологія, гносеологія, діалектика.

Тема 3. Специфіка філософії Середніх віків та епохи Відродження (4 год.)

Самостійно вивчити питання:

1. Елейська школа: Ксенофан, Парменід і Зенон. Монотеїзм і скептицизм. Співвідношення буття і мислення, тілесного і духовного. Логіка як діалектика.
2. Вплив Емпедокла і Анаксагора на спрямування наукового і філософського мислення. Атомізм Левкіппа-Демокрита.
3. Софісти – перші вчителі мудрості. Протагор, Горгій та інші.
4. Радикальні зміни у світогляді при переході від античності до Середньовіччя.
5. Християнська апологетика. Християнська патристика. Святий Августин і формування фундаментів релігійно-філософської думки Середньовіччя.
6. Особливості арабської, середньо-азійської та іудейської філософії.
7. Гуманізм як провідна ідея епохи Відродження. Проблема індивідуальності людини.
8. Атомізм в культурі Відродження.
9. Антропоцентризм і проблема особистості.
10. Мішель Монтель – провісник Просвітництва.
11. Гуманістичні ідеї Еразма Роттердамського.

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва (4 год.)

Самостійно вивчити питання:

1. Особливості духовних процесів та розвитку філософії в епоху Нового часу.
2. Розвиток методології та гносеології у філософії Нового часу.
3. Онтологія Нового часу про світобудову та місце в ній людини.
4. Антропологічні та соціальні ідеї у філософії Нового часу.

Тема 5. Класична німецька філософія (4 год.)

Самостійно вивчити питання:

1. Характерні риси класичної німецької філософії.
2. Філософські погляди І.Канта.
3. Суперечливість філософії Г.Гегеля: Діалектичний. метод та консервативна система.
4. Антропологізм Л.Фейєрбаха.

Тема 6. Посткласична філософія сер. XIX-поч. XX ст. та основні напрямки філософії XX-XXI ст. (4 год.)

Самостійно вивчити питання:

1. Марксизм: головні ідеї та історична доля. Проблема відчуження. Вирішення проблеми свободи в марксизмі. Ідеологіям марксизму. Історичний та діалектичний матеріалізм.
2. Ірраціоналізм філософії А. Шопенгауера. Зародження екзистенціальної тенденції в філософії С. К'єркегора.
3. “Перший позитивізм”: О. Конт, Г. Спенсер. Дж. Міль. Емпіріокритицизм: основні ідеї та причини впливу серед природознавців. Неопозитивізм та постпозитивізм. Прагматизм.
4. “Філософія життя”. “Воля до влади” та концепція “надлюдини” у філософії Ф.Ніцше. Інтуїтивізм А. Бергсона.
5. Психологія як одна із найвпливовіших течій XX ст.

Тема 7. Онтологія: проблема реальності буття.

Гносеологія: знання як об'єкт філософського розуміння (4 год.)

Самостійно вивчити питання:

1. Онтологічні категорії: буття, небуття (ніщо), якість, кількість, міра, відношення, сутність, явище, річ, дійсність, можливість, необхідність, субстанція, екзистенція.

2. Філософський зміст категорії “ матерія”. Матерія і речовина. Матерія і рух. Основні форми руху.
3. Сутність та специфічні особливості пізнавальної діяльності.
4. Метод як усвідомлений спосіб пізнавальної діяльності.
5. Співвідношення спеціальних і загальних методів.
6. Емпіричне, теоретичне, експериментальне дослідження і відповідні їм методи.
7. Особливості наукового пізнання, його види. Система методів наукового пізнання.
8. Взаємозв'язок загальнонаукових та специфічних методів дослідження.

**Тема 8. Свідомість як філософська проблема.
Філософська антропологія: розуміння сутності людини.
Аксіологія: людина в системі цінностей.
Предмет і завдання соціальної філософії (8 год.)**

Самостійно вивчити питання:

1. Дух і свідомість.
2. Головні концепції походження свідомості. Свідомість як субстанція.
3. Свідомість як функція мозку і відображення дійсності.
4. Марксистська концепція свідомості.
5. Феноменологічна концепція свідомості.
6. Самосвідомість, її форми та структура.
7. Унікальність людини.
8. Життя і розум у контексті глобальної еволюції Всесвіту.
9. Натуралістична антропософія. Діалектика природи і проблема походження людини.
10. Світоглядно-методологічний зміст концепції антропогенезу.
11. Антропосоціогенез та його комплексний характер у сучасній науці.
12. Цінності та їх функції в життєдіяльності суспільства і людини.
13. Р. Лотце про природу цінностей.
14. Сучасна класифікація цінностей.
15. Поняття антицінності.
16. Суспільство і сучасна глобалістика.
17. Мир і війна в історії людства.
18. Загроза екологічної катастрофи.
19. Взаємозв'язок суспільного буття і суспільної свідомості.

Таблиця 2.6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I			
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.	Семінарське заняття, екзамен	5	II–III

Основні ідеї філософії Античності (8 год.)			
Тема 3. Специфіка філософії Середньовіччя та епохи Відродження (4 год.)	Семінарське заняття, екзамен	5	III-IV
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва (4 год.)	Семінарське заняття, екзамен	5	IV-V
Тема 5. Класична німецька філософія (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	V-VI
Змістовий модуль II.			
Тема 6. Посткласична філософія сер. XIX – поч. XX ст. та основні напрямки філософії XX-XXI ст. (4 год.)	Семінарське заняття, екзамен	5	VI- VII
Тема 8. (8 год.) Свідомість як філософська проблема. Філософська антропологія: розуміння сутності людини. Аксиологія: людина в системі цінностей. Предмет і завдання соціальної філософії	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	VIII-IX
<i>Разом: 36 год.</i>	<i>Разом: 30 балів</i>		

2.7. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Формою самостійної роботи студентів є виконання індивідуальної науково-дослідної роботи у вигляді реферату на відповідну тему з курсу “Філософія”.

Для того, щоб отримати вищий бал з цього виду роботи слід дотримуватись усіх вимог, які вказані у вимогах написання реферату.

Написання рефератів має на меті виробити у студентів навички самостійної розробки обраних ними наукових тем, безпосередньої праці з текстами через призму досліджуваної проблематики. Разом з тим, написання реферату передбачає викладення студентами своїх власних думок і свого особистого бачення обраної проблеми та шляхів її розв’язання.

Вимоги до оформлення реферату:

- 1) повинен бути титульний лист, заповнений відповідно до зразку;
- 2) другою окремою сторінкою реферату повинен йти план або зміст;
- 3) в кінці обов’язково має міститися невеликий висновок;
- 4) обов’язково вказується список використаної літератури в алфавітному порядку;
- 5) зноски робляться посторінково, внизу під текстом; 6) текст має бути пронумерований починаючи з 3 сторінки.

Обсяг реферату від 10 до 15 сторінок. Повинно загалом бути використано не менше 5 літературних джерел, особлива увага приділяється використанню першоджерел.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: лівий – не менше 30 мм; правий – 15 мм; верхній – 20 мм; нижній – 20 мм. Текст у комп'ютерному варіанті виконується шрифтом – Times New Roman, розміром –14, міжрядковий інтервал – 1, 5.

Нижче подані приклади оформлення використаної літератури, яке залежить від виду джерела:

1. *Монографія:*

Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. – М.: Издательство “Academia”, 1999. – 394 с.

2. *Робота в збірнику:*

Гидденс Э. Девять тезисов о будущем социологии // ТЕЗИС (Теория и история экономических и социальных институтов и систем). – М.: Начала-пресс, 1993. – С. 57–82.

3. *Перекладена робота:*

Гіденс Е. Соціологія: Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред. О. Іващенко. – К.: Основи, 1999. – 726 с.

4. *Журнальна стаття:*

Гавриленко І.М. Історичний акціоналізм як методологія дослідження історичного процесу // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – № 3. – С. 101–119.

5. *Авторський підручник:*

Фролов С.С. Основы социологии: Учебное пособие. – М: Юристь, 1997. – 344 с.

6. *Коллективний підручник:*

Социология: наука об обществе. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Под общей ред. В.П.Андрущенко, Н.И.Горлача. – Харьков: ИМП “Рубикон”, 1996. – 687 с.

У виборі тем рефератів студент має повну свободу. При потребі він користується порадами викладача.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША

<i>перша сторінка</i>
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
кафедра філософії
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ
з філософії
Студента (студентки) Факультету курсу <i>Прізвище, ім'я</i>

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША РЕФЕРАТУ:

<p>МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Київський університет імені Бориса Грінченка</p> <p>РЕФЕРАТ з курсу “Філософія” на тему: “ _____ ”</p> <p>Виконав(ла) студент(ка) __ курсу _____ (прізвище, ініціали)</p> <p>Викладач _____ (вчений ступень, посада викладача)</p> <p>Київ - 2011</p>
--

2.7.1. Орієнтовна тематика рефератів:

1. Функції філософського світогляду.
2. Міфологія, релігія, філософія, їх взаємозв'язок та відмінність.
3. Наука і філософія: специфіка світорозуміння.
4. “Ведична література” та її роль у формуванні філософських шкіл Індії.
5. Вчення про небо в Китайській філософії.
6. Стихійна діалектика давньогрецької філософії.
7. Вчення Емпідокла про “корені” речей і сили світового процесу.
8. Вчення про сенс буття Епікура.
9. Філософія Платона.
10. Філософія Арістотеля.
11. Проблема людини у християнському віровченні.
12. Філософське вчення Августина Блаженного.
13. Філософські ідеї в працях М. Коперніка, Леонардо-да-Вінчі, Галілео Галілея.
14. Проблема формування нової людини у філософії доби Відродження.

15. Філософія Нового Часу.
16. Німецьке Просвітництво як передумова формування німецької класичної філософії.
17. Г. Фіхте про практичну активність людства.
18. Вчення про єдність протилежностей у філософії Ф. Шеллінга.
19. Філософія історії Г.В.Ф. Гегеля.
20. Л. Фейєрбах і криза класичної філософії.
21. Передумова виникнення та формування філософської думки Київської Русі.
22. Іларіон Київський “Слово про закон и благодать”.
23. Філософські погляди Кирила Туровського.
24. Філософські ідеї у братських школах.
25. Філософія у Києво-Могилянській Академії.
26. Світоглядне значення антропологізму Г. Сковороди.
27. Концепція “Надлюдини” Ф. Ніцше.
28. Культура і цивілізація в концепції О. Шпенглера.
29. Філософія Г. Сковороди.
30. “Філософія серця” П. Юркевича.
31. Проблема існування людини в екзистенціалізмі.
32. Філософська герменевтика Х.-Г. Гадамера.
33. Діалектика як специфічний спосіб пізнання світу.
34. Діалектика буття і небуття.
35. Генезис діалектики.
36. Філософські погляди С. К’єркегора.
37. Проблема архетипів у філософії К. Юнга.
38. Соціальні погляди сучасного неотомізму.
39. Виникнення та еволюція позитивістської філософії – позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм.
40. Раціонально-філософські концепції: прагматизм, сцієнтизм, технократизм.
41. Проблема людини в філософських концепціях екзистенціалізму, персоналізму та неотомізму.
42. Співвідношення буденного, релігійного, художнього пізнання.
43. Роль аналізу і синтезу в пізнанні реальної дійсності.
44. Прагматична теорія істини.
45. Індукція та дедукція в науковому пізнанні.
46. Наукове передбачення і його роль в житті суспільства.
47. Свобода наукового пошуку і соціальна відповідальність вчених.
48. Етичні норми і цінності науки.
49. Істина в соціальному пізнанні.
50. Нелінійне мислення. Головні ознаки нелінійності.
51. Специфіка людського буття.
52. Філософські проблеми руху.
53. Філософські аспекти проблеми простору та часу.
54. Філософські проблеми теорії А. Ейнштейна.
55. Індивід, індивідуальність, особистість як форми людської буттєвості.
56. Проблеми добра і зла в сучасній філософії.
57. Характерні особливості сучасної масової свідомості.

58. Загальнолюдська природа цінностей культури.
59. Творчість і традиції в розвитку культури.
60. Філософська культура і творчість.
61. Духовність і інтелігентність особи.
62. Природа та суспільство.
63. Основні проблеми філософських роздумів про людину і світ.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 балів
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	8 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	8 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	5 балів
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25–30	Відмінно
Достатній	19–24	Добре
Середній	13–18	Задовільно
Низький	0–12	Незадовільно

2.8. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

**Критерії рейтингового оцінювання
набутих студентами знань та вмінь з навчального курсу “Філософія”
за кредитно-модульною системою**

Оцінюванню підлягають знання студентів, набуті під час засвоєння теоретичного навчального матеріалу та вміння їх застосовувати при відповіді на поставлені питання. Рейтингове оцінювання здійснюється у балах у відповідності до змісту і обсягу навчального матеріалу певної теми.

Для успішного рейтингового оцінювання з курсу філософії необхідно:

1. **Опрацювати теоретичний матеріал** а) питань, які викладаються під час лекцій; б) питань, які виносяться на самостійне вивчення (конспектування);
2. **Стисло виконати письмові завдання, які подаються до кожного семінарського заняття.** Якщо завдання стосується загально-теоретичних питань, відповідь має бути лаконічною, адекватною запитанню. Якщо завдання творче, відповідь має складатись не лише з посилань на літературні джерела, а й містити власне розуміння студентом даної проблеми.
3. **Систематично вести конспект лекційних, семінарських та індивідуальних занять** (згідно з навчальною програмою з філософії).
4. На семінарських заняттях і під час виконання індивідуальних завдань демонструвати високий рівень засвоєних знань та набутих вмінь.

Максимальну кількість балів поточного оцінювання за засвоєний навчальний матеріал з певної теми студент може отримати у разі виконання вище наведених пунктів 1–4.

Модульне оцінювання по закінченню змістового модуля (**модульний контроль**) проводиться у вигляді письмової контрольної роботи, частина якої складається з тестових завдань, частина із питань, аналогічних тим, які пропонувалися до семінарських занять чи для самостійного опрацювання.

Підсумкове модульне оцінювання визначається як сума балів, отриманих студентом при вивченні навчального матеріалу тем відповідного змістового модулю та балів отриманих за результатами модульного контролю.

Таблиця 2.8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю для студентів денної форми навчання:

№	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одну одиницю	Кількість одиниць	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3.	Відповідь на семінарському занятті	10	6	60

4.	Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	30
5.	ІНДЗ	30	1	30
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
Підсумковий рейтинговий бал				184
Екзамен				40
Коефіцієнт перерахунку				184:60=3,1

Таблиця 2.8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	“незадовільно” (з обов’язковим повторним курсом)	F
35 – 59	“незадовільно” (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	“задовільно”	ED
75 – 89	“добре”	CB
90 – 100	“відмінно”	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, подано у табл. 2.8.3.

Таблиця 2.8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
“відмінно”	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
“добре”	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
“задовільно”	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у

	виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
“незадовільно”	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка “незадовільно” ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

2.9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний матеріал опрацьовується студентами під час лекцій, семінарських занять, консультацій, індивідуальних занять і самостійно у вигляді конспектування окремих питань з теми або виконання творчих завдань. Рівень знань перевіряється методом опитування на семінарах, індивідуальних заняттях, письмово у вигляді контрольних робіт, колоквиумів, тестів.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

2.10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни “Філософія”.

2.11. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Філософія як форма суспільної свідомості та особливий тип знання. Предмет філософії.
2. Основні функції філософії.
3. Поняття світогляду, його структура, основні функції.
4. Історичні типи світогляду.
5. Специфіка співвідношення філософії з наукою, культурою, ідеологією.
6. Філософія Стародавньої Індії.
7. Філософія Стародавнього Китаю.
8. Стихійна діалектика давньогрецької філософії. Особливості Мілетської філософської школи.
9. Вчення Демокріта про атоми.
10. Філософські ідеї Сократа.
11. Філософське вчення Платона.
12. Філософія Арістотеля.
13. Характерні риси філософії епохи Середньовіччя.
14. Філософія А. Аврелія, Ф. Аквінського та М. Кузанського.
15. Гуманізм і натурфілософія епохи Відродження.
16. Філософські ідеї М. Коперника, Дж. Бруно та Г. Галілея.
17. Філософські погляди Н. Макіавеллі.
18. Раціоналізм і емпіризм філософії Нового часу.
19. Філософські погляди Ф. Бекона та Р. Декарта.
20. Характерні риси філософії французького Просвітництва.
21. Філософські ідеї Ф. Вольтера, Д. Дідро, Ж. Ламетрі та П.-А. Гольбаха.
22. Німецька класична філософія та її місце в історії світової філософської думки.
23. Філософські погляди І. Канта.
24. Філософія Й. Фіхте і Ф. Шеллінга.
25. Філософія Г.В.Ф. Гегеля: система і метод.
26. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
27. Основні ідеї філософії марксизму.
28. Філософія класичного психоаналізу.
29. Філософія неофрейдизму. К. Юнг та Е. Фромм.
30. Загальні риси філософії екзистенціалізму.
31. Філософія М. Хайдеггера.
32. Філософські ідеї К. Ясперса.
33. Філософія Ж.-П. Сартра.
34. Філософія А. Камю.
35. Філософські погляди Ф. Ніцше.
36. Основні віхи розвитку філософської думки в Україні.
37. Філософія Києво-Могилянської академії.
38. Філософська система Г. Сковороди.

39. Вчення про ноосферу В. Вернадського.
40. Соціально-філософські погляди М. Драгоманова, І. Франка, Л. Українки.
41. Сутність філософії позитивізму, неопозитивізму та постпозитивізму.
42. Концепція істини в філософії прагматизму.
43. Філософський зміст категорії буття.
44. Основні форми буття.
45. Рух як атрибут буття. Основні характеристики та форми руху. Рух і розвиток.
46. Простір і час як форми буття.
47. Закон єдності і боротьби протилежностей.
48. Закон взаємного переходу кількісних змін в якісні.
49. Закон заперечення заперечення.
50. Основні категорії діалектики.
51. Походження людини як філософська проблема.
52. Єдність біологічного і соціального в людині.
53. Проблема сенсу життя, смерті та безсмертя людини.
54. Свобода як філософська проблема і життєва цінність. Багатовимірність
55. свободи.
56. Свідомість як предмет філософського дослідження. Структура свідомості.
57. Форми суспільної свідомості.
58. Свідоме, несвідоме і штучний інтелект.
59. Особистість як продукт культурного розвитку.
60. Індивідуальне і суспільне буття людини. Індивід, індивідуальність, особа.
61. Проблема пізнання та практики.
62. Єдність чуттєвого і раціонального пізнання.
63. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження.
64. Поняття істини у філософії. Істина як процес. Практика як критерій істини.
65. Предмет соціальної філософії.
66. Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства.
67. Рушійні сили історичного процесу.
68. Соціальна структура суспільства.
69. Основні ознаки інформаційного суспільства.
70. Культура як предмет філософського аналізу.
71. Гуманізація людського буття як глобальна проблема.
72. Філософське розуміння сучасної освіти.
73. Проблема цінностей у філософії.
74. Глобальні проблеми сучасності і майбутнє людства.

2.12. ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев П. В., Панин А. В. Философия: Учебник для вузов. – М., 1996.
2. Андрущенко В. П., Губерський Л.В., Михальченко М.І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підруч. для вищ. навч. закл. – К.: Генеза, 2006.
3. Антология мировой философии. В 4-х т. – М., 1969–1970.
4. Блинников Л. П. Великие философы: Учебный словарь-справочник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 1997.
5. Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник. – К., 2000.

6. Введение в философию: Учебник для вузов: В 2 ч. / Под общ. ред. И. Т. Фролова. – М., 1989.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. Колл.: Фролов И.Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003.
8. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, современный литератор, 2001. – 1312 с.
9. Герасимчук А.А., Тимошенко З.І. Курс лекцій з філософії: Навч. посіб. – 3-е вид., допов. – К., 2005.
10. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П.В. Алексеев. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 448 с.
11. Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій. – К., 1997.
12. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К., 1996.
13. Гусев В.І. Вступ до метафізики: навч. посібник. – К.: Либідь, 2004.
14. Гусинский Э.Н., Турчанинова Ю.И. Введение в философию образования. – М.: Издательская корпорация “Логос”, 2000. – 224 с.
15. Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / В.В. Лях, В.С. Пазенок та ін. – К.: ТОВ “XXI століття: діалог культур”, 2009.
16. Історія філософії: Підручник / Бичко і.В., Бичко А.К., Табачковський В.Г. – К., 2001.
17. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002.
18. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2006.
19. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. – К.: Знання України, 2004. – 214 с.
20. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.
21. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищ. навч. Закладів / Упорядн. М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, І.В. Бичко та ін. – К., 1993.
22. Історія філософії України: Підручник для студентів вищ. навч. закладів / М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, І.В.Бичко та ін. – К., 1994.
23. Історія української філософії: Підруч. / Горський В.С., Кислюк К.В. – К.: Либідь, 2004.
24. История античной диалектики. – М., 1982.
25. История диалектики XIV–XVIII вв. – М., 1974.
26. История китайской философии. – М., 1989.
27. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. – М., 2000.
28. Касьян В.І. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. – 5-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 347 с.
29. Кохановский В.П. Философия: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: Феникс, 2003.
30. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В.Г Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга. – 2005. – 528 с.

31. Кримський С.Б. Про софійність, правду, смисли людського буття: Збірник науково- публіц. і філософських статей. – К.: Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, 2010. Краткая философская энциклопедия. – М., Прогресс, 1994. – 576 с.
32. Лозко Г.С. Етнологія України: філософсько-теоретичний та етнорелігійний аспект. – К.: АртЕК, 2001.
33. Максюта М.Є. Вступ до філософії: Навчальний посібник. – К., 2001.
34. Мир философии: Книга для чтения: В 2-х ч. – М., 1991.
35. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А.Зязюна. – К.: Віпол, 2000.
36. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини. Навчальний посібник для студентів вищих учбових закладів. – К., 1995.
37. Новая философская энциклопедия. – Т. 1–4. – М.: Мысль, 2000. – 2001.
38. Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов. – Минск, 1998. – 896 с.
39. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського досвіду. – К: Знання України, 2003.
40. Основи філософських знань: Підруч. / Буслинський В.А., Скрипка П.І. – Л., 2004.
41. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008.
42. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів Вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Л.: Новий світ–2000, 2005.
43. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I–IV рівнів акредитації. – Л.: Новий Світ–2000, 2008.
44. Подольська Є.А. Філософія. Підручник – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
45. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник для студ. вищих навч. закладів. – К.: Академвидав, 2006.
46. Саух П.Ю. Філософія: навчальний посібник. – К., 2003.
47. Саух П.Ю. XX століття: Підсумки. – Вид. 2-ге, доповн. і перероб. – К.: МП Леся”, 2009. – 284 с.
48. Сидоров Н.Р. Философия образования. Введение – СПб.: Питер, 2007. – 304 с.: ил. – (Серия “Учебное пособие”).
49. Социальная философия. Учебник // Под общей редакцией Андрущенко В.П., Горлача Н.И. – К.; Х., 2002.
50. Социальная философия / Барулин В.С. – М.: Гранд, 2002.
51. Філософія: Підручник / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. – К., 2001.
52. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф.Надольний, В.П.Андрущенко, І.В.Бойченко, В.П.Розумний та ін.; За ред. І.Ф.Надольного. 2-ге вид., випр. й доп. – К., 2001.
53. Філософія: Навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008.
54. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред.акад. НАН України Л.В. Губерського – К.: Знання, 2009. – 621 с.
55. Філософія: Навчальний посібник / За редакцією С.П.Щерби, М.Г.Тофтула. – К., 2003.

56. Філософія. Підручник / За загальною редакцією Горлача М.І., Кременя В.Г., Рибалка В.К. – Х., 2000.
57. Філософія політики: Хрестоматія: в 4 т. / Редакційна колегія: Л.В. Губерський, В.П. Андрущенко, М.І. Бойченко та ін. – К., 2003.
58. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І.Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009.
59. Філософія: світ людини: Курс лекцій: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. / В.Табачковський, М.Булатов, Н.Хамітов. – К.: Либідь, 2004.
60. Философия: Учеб. / Кунцман П., Буркард Ф.-П., Видман Ф. – М.: Рыбари, 2002.
61. Философия XX века: Учебное пособие. – М., 1997.
62. Философский энциклопедический словарь / Ред.-сост. Е.Ф. Губский, Г.В. Королева, В.А. Лутченко. – М.: ИНФРА, 2000. – 576 с.
63. Хамітов Н.В., Гармаш Л.Н., Крилова С.А. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. – К.: КНТ, Центр навч. літ-ри, 2006.
64. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней философии. – М., 1981.
65. Шевченко В. Концепція пізнання в українській філософії: Курс лекцій. – К., 1993.
66. Щерба С.П. Філософія. Підручник. – К.: Кондор. – 2007.
67. Ящук Т.І. Філософія історії: Курс лекцій. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2004. – 536 с.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Большой энциклопедический словарь: философия, социология, религия, эзотеризм, политэкономия / Главн. науч. ред. и сост. С.Ю. Солодовников. – Мн: МФЦП, 2002.
2. Всемирная энциклопедия: Философия XX век / Главн. нуч. ред. и сост. А.А.Грицанов. – АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2002. – 976 с.
3. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; Пер. з англ. В. Шовкун; Наук. ред. пер. О. Шевченко . – К.: Основи, 2003.
4. Історія філософії. Словник / Заг. ред. В.І. Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.
5. Новая философская энциклопедия: в 4-х т. / Ин-т философии РАН; Научно – ред. совет: предс. В.С. Степин, заместители предс. А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А.П. Огурцов. – М.: Мысль, 2001.
6. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный дом, 2003. – 1280 с.
7. Современная западная философия: Словарь. – М., 1991.
8. Современный философский словарь / Под. ред. В.Е. Кемерова. – М.; Бишкек: Одиссей, 1996.
9. Філософська думка в Україні: Біобібліографічний словник / Авт. кол.: В.С.Горський, М.Л.Ткачук, В.М.Нічик та ін. – К.: Пульсари, 2002. – 224 с.
10. Філософія: ідеї, ідеології, персоналії: Ілюстрований енциклопедичний довідник / Укл. Ю.В. Омельченко. – К.: Ракша М.О., 2009. – 296 с.

11. Філософія політики. Короткий енциклопедичний словник / Ред. колегія: Л.В. Губерський, В.П. Андрущенко, М.І. Бойченко та ін. – К., 2002.
12. Філософський словник / За ред. В.І. Шинкарука. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986.
13. Філософський словник соціальних термінів. / Ред. рада Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Кремень В.Г. та ін., 3-тє вид., доп. – К.; Х., Р.И.Ф., 2005.
14. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002.